

DELAVEC

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Selenburgova ul. 6/II.

Izhaja 1. in 15. dne v mesecu.
Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.— Za članne izvod po 1.10 Din.
Oglaš po ceniku.
Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.
Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije so poštne proste.

Volite obratne zaupnike!

V smislu § 112 zakona o zaščiti delavcev pre-
stane s koncem koledarskega leta mandat obratnih
zaupnikov. Zato je treba v vseh podjetjih obratne
zaupnike na novo izvoliti. Delavske zaupnike volijo
volilni odbori.

V onih podjetjih, kjer je izvolilo delavstvo že
lani obratne zaupnike, tvorijo ti zaupniki volilni od-
bor in izvedejo v smislu zakona nove volitve.

V onih podjetjih, kjer delavci dosedaj niso vo-
lili svojih zaupnikov ali kjer so vsi zaupniki izgubili
mandat, izvede volitve poseben odbor. Ta volilni
odbor tvorijo najstarejši delavci dotičnega podjetja,
katerih število mora biti toliko, kolikoršeno je šte-
vilo zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju. (Od
21 do 50 delavcev — trije, od 51 do 100 štirje, od
101 do 150 pet, od 150 do 450 šest, za večje obrate
na vsakih 50 po enega, vendar skupaj ne več, nego
16. Obširnejša navodila glede volilnega reda so iz-
šla v januarjskih številkah »Delavca«.)

Ta volilni red bo izšel ob enem z navodili za o-
bratne zaupnike v kratkem v posebni knjižici.

Kjer je to mogoče, naj zaprosi volilni odbor v
pisarni podjetja za listo delavstva. V teh podjetjih
naj se izvoljeni zaupniki podjetju tudi prijavijo.

Dalje naj se prijavijo vsi izvoljeni zaupniki
Delavski zbornici. — Tudi v tistih podjetjih, kjer
delodajalci ne bi hoteli dati na vpogled delavskih
list, čeprav je v čl. 21 zakona o zaščiti delavcev
predpisano, da morajo biti te liste javno na vpogled,
naj se skuša volitev zaupnikov izvesti.

Zakaj svetujemo, da se naj volitve obratnih
zaupnikov povsod izvedejo? Zato, da bo delavstvo
z dejanjem dokazalo, da ne pusti sabotirati potrje-
nih in sankcioniranih zakonov. Vprašanje delavskih
zaupnikov ne sme izginiti s tem z dnevnega reda,
da vlada ne izda pravilnika, ki bi to vprašanje
urejal.

**Brez pravilnika izvoljeni delavski zaupniki naj
vlado vedno iznova opozarjajo na njeno dolžnost.**

Institucija obratnih zaupnikov ne sme propasti,
ker je nujno potreben člen v verigi delavske zaščit-
ne zakonodaje. Kako naj vrši svojo nalogo Delav-
ska zbornica, ako ne bi stala potom obratnih zaup-
nikov v neprestanem, živem stiku z delavstvom.
To je eden najvažnejših členov vse delavske zaščit-
ne zakonodaje.

Znani so nam slučaj, ko so silila podjetja v o-
čitnem nasprotju z zakonom tovarniško delavstvo k
deveturnemu delu brez nadurnine. Zaupniki so za-
prosili za intervencijo pri inspekciji dela. Inspektor
dela je posredoval in prepovedal kršenje zakona.

Cez mesec dni je začel podjetnik svoj obrat »re-
ducirati«. In reducirati je tako, da je odpustil vse
delavce, ki so zahtevali izvajanje zakona.

Sledile so brezbrojne intervencije in vseh mo-
gočih mestih. Delavstvo se je izjavilo, za slučaj, da
bi bilo skrčenje obratovanja res potrebno, za skraj-
šano delo. Podjetje je to odklonilo in je smatralo,
komaj za potrebno, da maskira, zakaj je obrat re-
duciralo.

Vprašamo: Kako dolgo bo mogoče vzdržati de-
lavsko zaščitno zakonodajo, ako se bo delavstvo ta-
ko steroziral, da si najočitnejših prestopkov niti
priglašati ne bo upalo? Kjer ni tožnika, tam ne mo-
re biti sodnika!

Zato zahtevamo, da se da v pravilniku k obrat-
nim zaupnikom za zgoraj omenjeni važni člen po-
trebna podrobnejša navodila. V teh navodilih naj
stoji: Delavske zaupnike se sme odpustiti le radi
prestopkov pri delu. V slučaju redukcije obrata se
sme odpustiti zaupnika le, ako so odpuščeni pred
njim vsi delavci iste kategorije. Vsak odpust delav-
skega zaupnika se sme izvršiti, razven slučajev, kjer
je zamuda nevarna le s pritrditvijo inspektorja de-
la, ki mora ugotoviti, da je nastopil slučaj, ko se
sme delavskega zaupnika odpustiti.

Mislím, da je s tem primerom dovolj jasno po-
kazano, da je institucija obratnih zaupnikov važen
del delavske zakonodaje.

Zato naročamo vsem našim organizacijam, da
skrbe, da se obratni zaupniki izvolijo, da s preda-
vanji in neumornim poučevanjem vsemu delavstvu
pojasnijo, da gre tu za vlevažno zadevo.

V sedanjí dobi žalostne organizacijske razcep-
ljenosti so obratni zaupniki tista vez, ki omogoča
nujno potrebne enotne nastope delavstva. Ako smo
tako potrebo obratnih zaupnikov utemeljili, pa ne
smemo pustiti nikogar v nejasnem o tem, da si bo
moralo delavstvo to institucijo in njeno priznanje
še v trdem boju priboriti. Zlasti priznanje najvaž-
nejšega določila zakona o obratnih zaupnikih.

Tu mislimo na določbo § 119, ki pravi: Delo-
dajalci ne smejo odpuščati niti preganjati delavskih

zaupnikov zaradi pravilnega izvrševanja njih dolž-
nosti po odredbah tega zakona.

Mislili smo, da bo to ena prvih zadev, ki jo bi
moralí načeti delavski poslanci v parlamentu. A
delavstvo nima v parlamentu niti enega branitelja
svojih interesov...

Zato moramo spregovoriti vsaj zunaj jasno in
glasno: Delavstvo zahteva izvedbo zakona o za-
ščiti delavcev! Delavstvo zahteva, da se izda k za-
konskim določbam o obratnih zaupnikih pravilnik,
ki bo ščitil obratne zaupnike, ki vršijo svojo zaka-
nito dolžnost. — Tudi nedelavske stranke, ki so se
potegovale pri zadnjih volitvah za zaupanje delav-
stva in ga v veliki meri tudi dobile, imajo sedaj dolž-
nost gledati na bistvene interese delavskega razre-
da!

Strašna rudniška nesreča v Nemčiji.

138 mrtvih. — Največja eksplozija, ki se je kedaj
dogodila.

Pretresujoča vest je prišla iz Nemčije. Dne 11.
t. m. ob 8. uri zvečer se je pripetila v cehu »Mini-
ster Stein« v Dortmundu strašna rudniška kata-
strofa, pri kateri je našlo 138 delavcev strašno
smrt.

Na tisoče jih je že, ki so našli smrt v črni glo-
bočini in ta še vedno zahteva novih žrtev. Koliko dra-
gih človeških žrtev bo ta pogubonosni kapitalistični
produkcijski in priganjaški sistem, ki je čisto go-
tovo tudi te nesreče kriv, še uničil?

Ob času katastrofe — katero se prišteva k naj-
grozovitejšim, ki jih rudarska zgodovina pozna —
je bilo 145 rudarjev v rovu, od teh je 138 mrtvih in
samo 7 jih je bilo mogoče še rešiti in še od teh je
eden med transportom v bolnico težkim ranam pod-
legel.

Učinek eksplozije je moral biti strašen. En del
ponesrečencev je bil tako obžgan, da mrtvih trupel
ni bilo mogoče spoznati in da so mogli ugotoviti
njih imena le s pomočjo števil. Zopet druge je vr-
gel zračni pritisk 10 do 20 metrov po rovih, pri
čemur jim je polomil vse kosti. En del teh nesreč-
nežev je umrl v strašnih mukah vsled zastrupljenja
po zadušljivih plinih.

Kako žalostno in kako pri polni zavesti so šli
ti reveži svoji smrti nasproti, sledi iz tega, da so
razni rudarji zapisali na razne predmete s kredo:
Do — 11. ure sem še živel — ali: do ene po polnoči
smo še živeli.

Posebno žalostni prizori so se odigrali, ko
so pripeljali žrtve iz jame. Policija je morala od-
nesti več žen in mater, ker so padle v nezavest.
Mnogo družin je izgubilo enega do pet rodbinskih
članov.

Tako je dala armada dela zopet 138 novih žr-
tev. Dala jih je za interese kapitalizma, ki je znal
izkoriščati njih delovno silo, ni pa skrbel v dovoljni
meri zato, da bi se grozna nesreča preprečila. Med
tem, ko so tekla dvigala neprestano po nove žrtve
v globino, je oznanjal brzjav svetu neprestano,
da ni o vzroku eksplozije še nič znanega. To ni nič
novega. Še nikdar niso našli krivde o vzrokih, ki
so spravili stotine delavcev ob življenje! Vendar
upamo, da bo pojasnil vsaj parlamentarni odbor,
ki se je takoj sestavil, kje so vzroki nesreče. Rud-
nik »Minister Stein« spada med podjetja znanega
nemškega veleindustriala Stinnesa. Pri rudnikih je
vladal brezobzirni priganjaški in izrabljevalni sis-
tem. To bo gotovo glavni vzrok te strašne nesre-
če. Žrtve v Dortmundu niso le težka obtožba proti
sistemu priganjstva in izkoriščanja, temveč proti
kapitalizmu sploh. Vodstvo Unije slovenskih rudar-
jev izreka v imenu slovenskih rudarjev vsem preo-
stalom žalje.

Žrtvam pa bodi zemljica lahka!

A. L.:

Gentski sistem.

S 1. aprilom t. l. stopi v veljavo takozvani
Gentski sistem izplačevanja podpor za brezposelne.
Podpore za brezposelne se v bodoče ne bodo več
izplačale po državni upravi (Borza dela), temveč se
bodo izplačevale po strokovnih organizacijah in si-
cer bodo blagajne strokovnih organizacij izplače-
vale na račun državne blagajne toliko podpore vsa-
kemu članu, kolikor dobiva član podpore po pravil-
niku od svoje strokovne organizacije. Cela podpora
odnosno vsota podpore pa ne sme presežati dve
tretjini njegovega zadnjega zaslužka, ko je bil še za-
poslen. Karenčna doba za podpore je postavljena
na 3 mesece v letu, ako je član enkrat v letu brez-

poseln, in na 4 mesece za tistega, ki postane na leto
dvakrat brez posla.

Zakon predvideva tudi določbe, po katerih se
omogoča tudi v prehodni dobi dajati 100 do 150 od-
stotne podpore na račun državne blagajne. Visokost
rednih organizacijskih in državnih podpor je razvid-
na iz tabele tega članka. Po dosedanjem zakonu za
izplačevanje brezposelnih podpor iz državne bla-
gajne so bili lahko izvzeti vsi oni kraji, v katerih ni
bilo veliko število brezposelnih delavcev. Nadalje
vsi oni poklici delavcev, v katerih ni bilo mnogo
brezposelnih delavcev. Podpora je pa bila soraz-
merno tudi manjša. Prejšnji prehodni zakon je bil
slab za tiste, ki so imeli kako posest. Ti so bili od
podpore iz državne blagajne izključeni.

Po 1. aprilu 1925 bo seveda vsak član strokov-
ne organizacije, brez ozira na gornje določbe, imel
pravico na podporo iz državne blagajne. Merodajno
pri tem bo le, da bo imel pravico do podpore v svo-
ji organizaciji, ter od nje določenem pravilniku za
izplačevanje brezposelne podpore. Čimvečja je to-
rej podpora iz strokovne organizacije, temvečja je
potem tudi državna, ki se izplačuje pri blagajni
strokovnih organizacij. Prispevki so se z ozirom na
to zvišali kakor sledi: v I. razredu 1.20 Kč, v II. raz-
redu 2 Kč, v III. razredu 3 Kč, v IV. razredu 4 Kč
in v V. razredu 5 Kč.

Visokost brezposelne podpore za samske člane s pod 5-letnim članstvom:

Število vpla- čanih član- ov, prispevkov	Število tednov	Na račun organizacije	Na račun države	V celoti v tednu	Celokupna podpora
I. razred:					
52	9	12	12.—	24.—	216.—
156	11	12	12.—	24.—	264.—
II. razred:					
52	13	14	14.—	28.—	364.—
156	13	16	16.—	32.—	416.—
III. razred:					
52	13	18	18.—	36.—	468.—
156	13	21	21.—	42.—	546.—
IV. razred:					
52	13	24	24.—	48.—	624.—
156	13	28	28.—	56.—	728.—
V. razred:					
52	13	30	30.—	60.—	780.—
156	13	35	35.—	70.—	910.—

Visokost brezposelne podpore za samske člane z nad 5-letnim članstvom in oženjeni člani s član- stvom nad 1 letom.

Število vpla- čanih član- ov, prispevkov	Število tednov	Na račun organizacije	Na račun države	V celoti v tednu	Celokupna podpora
I. razred:					
52	9	12	18.—	30.—	270.—
156	13	16	24.—	40.—	520.—
II. razred:					
52	13	14	21.—	35.—	455.—
156	13	16	24.—	40.—	520.—
260	13	18	27.—	45.—	585.—
416	13	20	30.—	50.—	650.—
III. razred:					
52	13	18	27.—	45.—	585.—
156	13	21	31.50	52.50	682.50
260	13	24	36.—	60.—	780.—
416	13	27	40.50	67.50	877.50
520	17	30	45.—	75.—	1275.—
IV. razred:					
52	13	24	36.—	60.—	780.—
156	13	28	42.—	70.—	910.—
260	13	32	48.—	80.—	1040.—
416	13	36	54.—	90.—	1170.—
520	17	40	60.—	100.—	1700.—
V. razred:					
52	13	30	45.—	75.—	975.—
156	13	35	52.50	87.50	1137.50
260	13	40	60.—	100.—	1300.—
416	13	45	67.—	112.50	1462.80
520	17	50	72.—	122.—	3074.—

Ker bo med članstvom mnogo takih delavcev,
kateri niso bili brezposelni in radi tega ne potrebu-
jejo podpore, se je za tiste, odnosno za vse one, ki
imajo najmanj 520 tedenskih prispevkov vplačanih
in niso dobivali nikake podpore, uvedla starostna
rentna podpora. V ta namen je društvo naložilo 50
tisoč Kč kot temelj starostnega in invalidnega za-
varovanja za člane.

Naši člani in delavci pa naj ne bodo presene-
čeni, ker se ta socialna pridobitev s 1. aprilom 1925
ne bo uvedla v Jugoslaviji, temveč v češkoslovaški
republikli. V Jugoslaviji bo še mnogo vode steklo po
Savi, predno si bo delavski razred izbojeval takih,
ali vsaj podobnih socialnih pridobitev. Sicer je pa
Jugoslavija ravnotako obvezna po mirovnem dogo-

voru, da uvede moderno socialno zakonodajo, kakor je to češkoslovaška republika. Ali proletarijat nekaj podobnega v Jugoslaviji ne sme pričakovati, morda od kake Radičeve ali Prepeluhove republike in tudi ne od dr. Koroščeve avtonomije, marveč le od svoje lastne borbenosti in zavednosti.

K vprašanju edinstva strokovnega pokreta.

Težek položaj, v kojega je prišlo delavstvo po vsem svetu, zlasti pa pri nas, sili vse, ki mislijo na prave delavske interese, da podvoje svoje napore za zedinjenje strokovnih organizacij.

Ožji odbor Strokovne komisije je o tem vprašanju na svoji zadnji seji razpravljal in sklenil, da bo vsa taka pošteno mišljena stremjenja z vso silo podprl.

V diskusijah, ki se naj vrše najprej med zastopniki strokovnih vodstev raznih smeri, naj se ugotovi, ali je mogoče združiti te smeri k skupnemu delu v strokovnih organizacijah. Ako bodo te diskusije pokazale, da vprašanje zedinjenja dozoreva in da je mogoče upati na skupno delo, bomo v nadaljnjih diskusijah po podružnicah pripravili ukrepe, ki naj omogočijo skupno delo.

Ako na bi na skupno delo še ne bilo mogoče misliti in bi bil položaj še vedno tak, da bi pomenila skupnost v organizaciji le neprestano motenje vsakega resnega dela, — bomo na diskusijah po vseh večjih krajih povedali, zakaj tako sodimo.

To je vse, kar se nam zdi potrebno v listu o tem vprašanju za enkrat napisati. Vsak korak, ki ga bomo na tej poti storili, bo napravljen na eni strani iz spoznanja, da je vstvarjanje močnega delavskega pokreta najvišja naloga, ki jo narekuje sedanji položaj, na drugi strani pa od prepričanja, da je potrebno postopati pri tem previdno in v najožjem soglasju s članstvom in vsemi inštancaami delavskega pokreta.

Mednarodni pregled.

(I. G. B.) Povodom strašne rudarske nesreče v Dortmundu (Nemčija), o kateri poročamo na drugem mestu, je Amsterdamska strokovna internacionala naslovila na Zvezo industrijskih delavcev naslednjo brzojavko:

Z zgražanjem in globokim obžalovanjem smo zaznali za strašno nesrečo v jami »Minister Stein« in izrekamo v imenu strokovnih zvez vseh držav organizaciji rudarjev in zaostalim po žrtvah naše najgloblje sočutje. Upamo, da bo ta nesreča doprinesla to, da se bo od slej več skrbelo za življensko zaščito rudarskih proletarcev.

Mednarodna strokovna zveza.
Sassenbach.

(I. G. B.) Predsedstvo mednarodne unije živilskih delavcev se sestane dne 28. in 29. marca 1925 v Stuttgartu k seji. Na dnevnem redu bo v glavnem vprašanje organizacije zveze.

Tretji svetovni kongres pekovskih pomočnikov se bo sestel v ponedeljek 30. marca t. l. ob 9. uri dopoldne v hiši strokovnih organizacij v Stuttgartu. Na ta kongres so vabljeni vse organizacije, ki temeljijo na moderni strokovni bazi.

Kongres bo skopal o važnih zadevah. Izvrševalni odbor mednarodne unije živilskih delavcev

radi tega računa, da bodo vse pekovske organizacije na tem kongresu zastopane.

III. kongres živilskih delavcev se bo vršil dne 20. septembra 1925 in naslednjih dni v Kopenhagenu.

(I. G. B.) Anglija. V zadnjem času se dokaj govori o zakonih, ki jih namerava vlada izdati proti strokovnim organizacijam. Izgleda, da bo ta akcija stopila v odločilen štadij, ker misli neki član spodnje zbornice predložiti seznam, ki se tiče prispevka članov strokovnih organizacij politični stranki. Ako bo ta zakonski predlog sprejet, potem bodo v bodoče člani strokovnih organizacij prisiljeni, da pismeno odobre ločitev prispevka za politično delavsko stranko, dočim bi se prispevek čez čas avtomatično zvišal, a bi oni, ki bo prispevek plačeval posebej, s tem ne priznal, da prispeva politični stranki. S predlogom bi se glasom poročil ne plačal »Labour Press Service« in s tem poskušalo zabiti klin med Delavsko stranko in strokovnimi organizacijami. Po najnovejših poročilih se zavzemajo za ta predlog vsi višji finančni krogi. V tem smislu zahteva neka sekcija Narodne zveze tovarnarjev od vlade črtanje odstavka zakona iz l. 1906, ki dovoljuje svobodo štrajka. Končno naj bi se s tem zakonom zadelo tudi združeno gibanje z obdavčenjem dobička delavskih zadrug. Kapitalistični tisk poskuša na vse načine, da pridobi za te zakonske izpremembe javno mnenje. Ni pa izključeno, da vlada odobri ta predlog in da ga bo podpirala tudi liberalna stranka.

Naše organizacije. Kovinarji.

Dobrava. Dne 3. februarja je nenadoma nastal ogenj v elektrodni tovarni na Dobravi in to po nevidnem ravnanju tov. delavca Kragulnika z žepnim prižigalnikom. Kragulnik je prižgal enemu sodelavcu cigareto in po nerodnosti zažgal oblanico. Vsled pomanjkanja prisotnosti duha navzočih delavcev, niso njena takoj zadušili in je v par sekundah zavzel z neverjetno naglico tako dimenzijo, da se je komaj posrečilo ravnatelju tovarne, g. Böckerju z par izvežbanih ognjegasci preprečiti katastrofo, ki bi bila lahko jako občutna. Ker je ravnateljstvo tovarne takoj odredilo ostre odredbe z ozirom na neprevidnost nekaterih delavcev in ker se je nekaterim takoj odpovedala služba, je v tej zadevi na licu mesta interveniral glavni zaupnik s. Malenšek in ss. Kralj in Jeram. Ravnatelj, g. Böcker, je vsem trem razkazal, kako se je cela nevarnost završila in so morali vsi trije zaupniki priznati, da je bil vzrok neprevidnost prizadetih delavcev, a vseeno se je končno našel sporazum, da se ni odpustilo več delavcev, kakor samo Kragulnika. To omenimo le v toliko, da delavci ne bodo imeli svojih obratnih zaupnikov za potuho, kajti v takih zadevah je posredovanje težavno. Zavedajte se sodrugi na Dobravi, da ako bi bila katastrofa popolna, bi bilo pogorišče katastrofalno tudi za vse vas in eksistenco vašo in vaših družin. Od prizadetih delavcev baje ni bil niti eden organiziran in tako naj vsled takih trpe na ugledu tudi tisti, ki ne dajo povoda, da bi se jim karkoli očitalo, ker so zavedni in organizirani in imajo več morale in odgovornosti. Sužnji niso nikdar zanesljivi delavci!

Jesenice. Kakor je bilo že razglašeno, bi se imel v nedeljo dne 15. t. m. vršiti redni letni občni

zbor podr. S. M. R. J. na Jesenicah. Ker se je pa za isti dan, ob isti uri in v isti hiši sklical tudi občni zbor, odnosno javni shod, društva stanovanjskih najemnikov, je postal občni zbor podružnice S. M. R. J. nesklepčen. Radi tega se je na podlagi saveznih pravil občni zbor podružnice S. M. R. J. preložil na nedeljo, dne 8. marca t. l. ob 9. uri dopoldne in se bo vršil v Delavskem domu na Savi z dnevnim redom, ki je bil že objavljen. Opozarjamo vse člane podružnice S. M. R. J. na Jesenicah na določilo saveznega pravilnika, ki pravi: »Občni zbor je sklepčen, če je navzoča vsaj ena tretjina članov. V slučaju, da je občni zbor nesklepčen, se vrši čez 14 dni drugi, čigar sklepčnost ni navezana na nobeno število članov.«

Javornik. Občni zbor naše podružnice S. M. R. J., ki se je vršil v nedeljo, dne 15. februarja t. l. je bil še precej dobro obiskan. Predsednik sodr. Celar je podal svojo poročilo, nato zapisnikar sodr. Zupančič, ki je tudi prečital zapisnik zadnjega občnega zbora. Sodr. Fr. Kristan je podal blagajniško poročilo. Za nadzorstvo je poročal sodr. Kamnikar in predlagal bivšemu odboru za trud in delo absolutorij. Po kratki debati so navzoči poročila vzeli na znanje in soglasno sprejeli predlog sodr. Kamnikarja. Nato je govoril tajnik sodr. Golmajer iz Ljubljane o potrebi vzgojnega in izobraževalnega dela v socialističnem pravcu. V odbor, ki se je takoj konstituiral, so bili izvoljeni sodrugi: France Zupančič predsednik, Anton Žagar, zapisnikar, Blaž Kristan blagajnik. Odborniki: Florijan Stanovnik, Tomaž Svetina, Andrej Kavčič in Valentin Črv. V nadzorstvo: Gabriel Pušar in Franc Kristan. Za knjižničarja je bil izvoljen sodr. Albert Kamnikar. Občni zbor je še sklenil, da ima novoizvoljeni podružnični odbor skrbeti, da se bodo vršila predavanja in diskusijski večeri, za katere naj se dobi predavatelje iz Ljubljane. Po izčrpanem dnevnem redu se je občni zbor zaključil.

Kovinarji! Zahtevajte pri podružnicah savezna pravila in pravilnik, ki stane samo 3 Din. Pravila in pravilnik je bil tiskan v slovenskem, nemškem in srbohrvatskem jeziku.

Železničarji.

Stavbne zadruge in železničarji.

Čim bolj se približujemo trenutku, ko bo zaščita najemnikov močno zrahljana, če že ne popolnoma odpravljena — kar hišni posestniki neizprosno zahtevajo — tem bolj postaja vprašanje stanovanjske samopomoči ali stavbne zadruge aktualno. Stanovanjsko vprašanje je življensko vprašanje, katerega se moramo lotiti, če nečemo stanovati za plotom, kot stanujejo cigani.

Pred vojno so se železničarji precej zanimali za stavbne zadruge in so pridno pristopali k raznim gradbenim organizacijam, dasi ni bilo ravno pomanjkanje stanovanj in to zlasti po večjih mestih. Danes pa je to vse drugače. Stanovanj danes enostavno ni in jih tudi ne bo, čeravno bomo morali plačevati mnogo višjo najemnino, kot jo plačujemo dosedaj. Če bi hoteli, da bi nam kapitalisti hiše zidali, tedaj bi komaj naša cela plača zadostovala za najemnino. Znano je, da kapitalist ne bo svojega denarja dal v hišo, ako se mu ne bo obrestoval vsaj z 10 odstotki, ko se mu dandanes obrestuje v banki po 20 odstotkov!

Končno pa se ne smemo povračati tozadevno v predvojne čase nazaj, ko nam je hišni posestnik vlekel kožo čez ušesa ter se redil od naših žuljev

Uresničenje pravice.

Ali je pravica do življenja uresničena?

Toliko kolikor cela kopa lepih in praznih besed. Če se jemljejo posamezni deli namesto celote, se lahko dokaže vse, kar se hoče. S svetim pismom lahko dokažem pogršnost vojne; s svetim pismom lahko dokažem opravičenost vojne.

Človekova pravica do življenja je zajamčena. — Cerkev prepoveduje umor in država ga prepoveduje. Cerkev ima v ta namen armado duhovnikov in kaplanov. Država ima varnostni aparat od policista do predsednika najvišjega sodišča.

Noben človek nima pravice, da bi me umoril, ampak družabni red jo ima.

Življenje je treba vzdrževati. To zahteva zakon, ki je močnejši od vseh človeških postav. Prirodni zakon. Vzdrževati ga je treba s hrano, kakor ogenj s kurivom. Največji gozdni požar mora ugasniti sam od sebe, kadar zmanjka lesa in drugih gorivnih snovi. Če telo ne dobi hrane, odpadne življenje kakor lastavica v jeseni.

Kapitalistični družabni red pravi:

Hrano dobiš za denar. Če nimaš denarja, ne bo kruha in krompirja.

Od kod dobiš denar?

Najbolje je, če ga podeduješ prav velik kup.

Če ni šlo tako, izkoriščaj tuje delo.

Če tega ne moreš, delaj sam.

Velika masa ne more izkoriščati mase. Pojem izkoriščanja je v tem, da je izkoriščevalcev malo, izkoriščanih pa veliko.

Torej — delaj. Zasluži si svoje potrebščine. Tako jim ne boš mogel zadostiti, kakor kapitalisti, ampak vsaj golo življenje si boš ohranil.

Ampak o delu odločuje tisti, ki ima stroje, tovarne, železnice, rudnike, parobrode itd. Če ti ne da dela, ga nimaš. Če nimaš dela, nimaš denarja, če ni-

maš denarja, nimaš hrane. Če nimaš hrane, ti vsa pravica do življenja in vsi njeni cerkveni in državni čuvaji ne pomagajo.

Idealna, prirodna, sveta pravica do življenja umrje, če ti zapro tovarnarji vrata. In s pravico lahko umrješ sam.

Zajamčiti more pravico do življenja le družabni red.

Kapitalistični red ne stori tega. Ne more storiti. Torej je treba drugega družabnega reda, takega, da bo človek neodvisen od socialnega »slučaja«.

Ker človeštvo ne dobi brez dela, kar potrebuje, se mora delo smatrati za dolžnost. Ne pogača ne kruh ne raste sam od sebe. Hiše ne stoji od predavnih časov po mestih. Obleka ne visi na drevju.

Delo je pogoj človeškega življenja.

Ali če je pogoj, mora biti tudi njegovo jamstvo.

Tak družaben red potrebujemo, da bo človek, če opravlja potrebno delo, užival vse, kar je potrebno za življenje. Dolžnost dela za pravico do življenja.

Komur ni v kapitalističnem redu zagotovljeno življenje, se mora bojevati za socialistični družabni red.

Zmaga socializma pomeni največji preobrat, ki ga je človeška družba kdaj doživela. Ta preobrat se mora izvršiti razumno.

Socializem se ne more zadovoljiti s tem, da uniči oblike kapitalistične družbe in potem ravno-dušno gleda, kaj nastane iz razvalin.

Socializem mora postaviti na mesto odstranjenega kapitalizma nekaj boljšega — najboljšega kar je mogoče.

Takega velikanskega dela ne morejo izvršiti nevedni ljudje, ki se dajo slepo voditi, kakor črede.

Socializem potrebuje izobraženih, razumnih in mislečih ljudi. Zato se je pa treba organizirati in učiti.

Za končni cilj socializma se mora boriti delavski razred. Ali končni cilj ni vlada delavskega razreda ali njegova »diktatura«, temveč konec razredov sploh. Prav to je bistveno za socialistično družbo, da ne bo v njej nobenih razredov.

Pripovedke.

Nekoč se je pripetilo, da je delavec, ki se je smatral za popolnoma pametnega, mesil glino za opeko tik pod zidom, ki je obkrožal norišnico. Gori na zidu je slonel norec in opazoval delavca.

»Kaj delaš?« vpraša norec.

»Opeko,« odgovori delavec.

»Čemu bo ta reč? V kakšen namen se rabi?«

»Ne vem; niti me ne briga.«

»Zakaj potem mesiš to reč, če ne veš, čemu se rabi?«

»Hm! To je moje delo.«

»Jaz bi pa ne delal kar tako. Kdo bo pa opeko rabil, če je ne boš ti?«

»Kaj jaz vem; to se ne tiče mene.«

»Ne veš? Ti ne veš, kaj boš počel s svojo opeko?«

»Opeka ni moja. Gospodarjeva je.«

»Ali je nisi ti naredil?«

»Da!«

»Kako to, da potem ni tvoja?«

»Opeka je last mojega gospodarja, ker jo delam iz njegove gline in žgem v njegovi peči. Se vidi, da si res norec!«

»Oho! — Ali si je lastnik peč sam postavil?«

»Ne; postavili so jo zidarji.«

»Ali je on nakopal glino?«

kot parazit. Na to stališče so se postavili naši sodruzi v Avstriji in raje plačujejo stavbni davek (Wohnsteuer), iz katerega gradi država in občina sama stanovanjske hiše. Grade pa jih tudi zadruga, ki dobivajo subvencije. Pri nas do tega žal ne bo prišlo, ker mi imamo na vladi baš največje hišne posestnike, ki so na tem interesirani, da je stanovanj malo, a ne mnogo. Na drugi strani pa nam manjka 70 socialističnih poslancev, ki bi v skupščini delali na to, da bi vlada podpirala gradbeno akcijo z državnimi sredstvi. Tudi nam manjka razlastitveni zakon, kot ga imajo v Avstriji, kjer se lahko stavbne prostore ekspropriira. Vsled tega nam ostaja samo ena pot in to je pot samopomoči. Morda bo zopet kdo rekel: Ja, ampak kje bom vzel denar, da bom delež plačal, saj še živeti ne morem s to plačo, ki jo imam! Da, res je, da dohodki večini železničarjev danes ne zadoščajo niti za suhi kruh. Toda prijatelji, vendar ne boste radi tega mogli in hoteli na ulici bivati in plačevati neznosne najemnine, od katerih pa ničesar ne bomo imeli. Zato je bolje, da se z idejo lastnega doma sprijaznimo in da to, kar krva-vo zaslužimo, ostane saj nam in našim otrokom, ne pa, da redimo kapitalističnega trota, ki nam nazadnje še za to ni prav nič hvaležen, če mu še toliko plačamo, smo vedno brezpravni v njegovi hiši, in ko ne moremo več, tedaj nas neusmiljeno vrže na cesto. Da bi država sama v doglednem času kaj storila, ni upati. Pač pa bi bilo mogoče dobiti od nje, če že ne subvencije, pa vsaj brezobrestno posojilo. To pa je mogoče le tedaj, če obstojajo take zadruga. Sploh pa ne gre samo za to vrsto združništva, marveč tudi za zadruga za preskrbo hrane in obleke. — Po novem stanovanjskem zakonu sicer ne bodo za enkrat hišni posestniki razpolagali s stanovanji, kjer bo šlo za revnejše sloje, ampak poslovni lokali bodo prosti in pri teh bodo šle cene zelo navzgor. Ta povišek pa ne bodo plačali trgovci, gostilničarji in ostali obrtniki, marveč konsumenti in to smo pa zopet mi. Toda tudi tukaj si lahko pomagamo, če si le hočemo. Nihče nas ne more siliti, da bi morali ravno pri trgovcu kupovati, ako imamo svoj konzum, ki bo zopet prišel do svoje predvojne veljave, ker mu ne bo mogel več trgovec konkurirati, kot je to bilo v mnogih slučajih do sedaj. Ravno na tem polju je potrebno, da začnemo delati. Zato železničarji, sodruzi, mislite na stavbne zadruga. Kjer že obstojajo, pristopite takoj, kjer jih pa še ni, pa jih ustanovite!

K položaju!

Volitve so za nami; upati nimamo na nikogar več, dasi tudi pred volitvami nismo mnogo upali, vendar smo na nekaj upali, kakor tisti, ki se potaplja, pa se lovi za biljko. Končno bo pa nekdo rekel: kaj pa grejo nam železničarjem volitve mar! Mi smo stroka in ne politična organizacija, zato je za nas vseeno, ali je zmagal Peter ali Pavel. Politično nismo enotno opredeljeni. Res je sicer, da smo izkoriščani vsi po enem kopitu, toda mi se delimo na mnogo strank, zato raje ne govorimo o volitvah in politiki, ker bi se tukaj takoj zlasali in tedaj bi bilo konec naše bodoče solidarnosti. Ampak del železničarjev je vsekakor zmagal in je vsekakor zmagal na naši strani. Ne le oni, ki gredo za Korošcem in Radičem, ampak tudi oni, ki so reševali namesto sebe — »Nacionalni blok«, so zmagali, ker ima ta večino, če ne na Kranjskem pa v Srbiji in tudi v državi. Tudi za gospoda direktorja se nam ni treba več bati, kajti če nam ga bog ne vzame, Korošec nam ga ne bo!

»Glej ga bedaka! Zemljo kopljejo vendar ljudje, katere on najeme.«
 »Čemu kopljejo?«
 »Zato, ker je to njihovo delo. Gospodar jih za to plača.«
 »Ali plača tudi tebi za to, ker mu delaš opeko?«
 »Gotovo.«
 »Kje pa dobi lastnik denar, s katerim te plačuje?«
 »Opeko proda.«
 »In ti delaš opeko, da jo on prodaja?«
 »Seveda!«
 »Ha, ha, ha! — Ti zaslužiš, da prideš semkaj notri!«
 Delavec dela molče naprej.
 »Kako dolgo pa že delaš opeko?« začne zopet norec.
 »Od septembra.«
 »In kako dolgo boš delal tukaj?«
 »Do spomladi.«
 »To je osem ali devet mesecev. Zakaj boš potem prenehal? Ali ti gospodar plača toliko, da lahko živiš tudi štiri mesece brez dela?«
 »Bogme, ne! Gospodar mi plača komaj toliko, da se preživim od dne do dne.«
 »Zakaj ne delaš potem celo leto?«
 »Ne morem. Gospodar me ne bo več rabil. Na trgu bo dovolj opeke.«
 »To pomeni, da bo imel tvoj gospodar preveč opeke, da je boš ti v osmih mesecih več naredil kot je on more razpečati?«
 »Tako je.«
 »In kaj bo potem s teboj?«
 »Z menoj? Iskal bom dela pri drugem gospodarju. Vprašanje je, če ga bom dobil.«
 »Dela boš iskal zato, ker boš naredil preveč opeke? Ha, ha, ha, ha! Pusti delo, pa pridí semkaj k meni!«

Toda stvar bi bila zabavna, če ne bi bila žalostna. Ampak sedaj se začne stara igra na novo in to je: kaj bo parlament delal, ali se bodo zmagovalci zmislili tudi na železničarje? O ja! Vlada že trobi potom svojega vernega časnikarskega aparata, kaj vse smatra za nujno ali celo za zelo nujno. Volilni red še ni dovolj reakcionaren, ker je bila Pašičeva »zmaga« prešibka. Zato bo treba uvesti za prihodnje volitve francoski sistem, po katerem bi naš Poincare — pardon — Pašić dobil ne več glasov — ampak več — mandatov! In zakaj pa ne? Če že v vsem drugem posnemamo Francijo, potem jo še lahko glede volilnega reda. Pri nas se ni treba bati — saj za dogleden čas ne — da bi se dobil kak Herriot, ki bi reakcionarni kači strl glavo. Nadalje misli »zmagovita« vlada, da je treba tudi tiskovni zakon čimprej preurediti; enako tudi društveni zakon. Razume se, da v »modernem« smislu. Vlada je v zadnjem volilnem boju opazila veliko nedostatkov, ker je opozicija imela vse preveč razmaha, ker vlada ni imela dovolj paragrafov, s katerimi bi se bila branila. Morda bo novi tiskovni in zborovalni zakon vseboval določbo, po kateri se ne bo smelo vlado kritizirati in jo v obče v debato vlačiti, kakor je to že sedaj na nekem železničarskem shodu hotela policija zabraniti, da se ne bi bilo smelo nobenega ministra napadati. To pa ni moglo držati, ker še niso za naše ministre uvedli avstrijskih paragrafov 64 in 65 — razžaljenje cesarja in cesarske rodovine!

Nadalje se zdi vladi tak zakon nujen, po katerem bodo mogli priti obrtniki in kmetje do posojila. O reformi železničarske pragmatike, o ureditvi nujnih vprašanj glede delavskega osebja na železnici, o izdaji pravilnika, o ureditvi bolniškega fonda ter o razpisu volitev v istega, o stabilizaciji delavcev, o ureditvi provizijskega sklada, da bi vsaj stari delavci vedeli pri čem da so, o volitvah zaupnikov itd. itd., o vsem tem ni niti govora.

Vlada nima v obče ničesar glede socialne politike v svojem programu, če izvajamo stanovanjski zakon, s katerim se bodo stanarine zvišale baje samo šestkratno, kar pomeni toliko, da bo revni sekcijski delavec, ki je pred vojno plačal 30 kron mesečno, sedaj plačal 180 dinarjev. To bo edina dobrota nove vlade oziroma novega parlamenta za delavce.

Pač, da ne pozabimo na davke. Tudi davčno reformo misli novi parlament izvesti. Ampak pri železniških delavcih je bila že lani temeljito izvedena, tako da se je davek na mezde zvišal za 1000 do 1400 odstotkov. Danes plača delavec povprečno 500 Din letno samo davka.

Kakšne perspektive se obetajo železničarjem po volitvah, to se lahko sodi, če si ogledamo osebe, ki so zopet okoli vladne mize. Popolnoma iste osebe so, kot so bile skozi celih 6 let. Razlika je k večjemu ta, da je tisti, ki je danes sprednji, jutri zadnji in nasprotno. Na drugi strani pa nima proletarijat niti enega, ki bi povzdignil svoj glas zanj. Vemo, da se tega žalostnega dejstva gotovi »kraval-maherji« vesele, češ, dobro je, da nimajo delavci nikogar, ki bi jih branil. »Čim gorje, tem bolje!«

Bolj ko se bo delavcem slabo godilo, prej bodo zreli za revolucijo. To je dogma, s katero se mi socialisti nikoli ne bomo sprijaznili. Sicer pa je bilo eksperimentiranja več kot dovolj. Zato kličemo s pokojnim dr. Adlerjem: »Nazaj v društva, nazaj v organizacije!«

Samo ena pot je, ki nas vodi neizogibno do zmage; in ta pot je ona, katero so nam pred deset,

»Bedak ostane bedak!« mrmra opekar in mesi naprej. Norec pa še ni bil gotov.
 »Kako dolgo boš brez dela, ko dogotoviš tukaj?«
 »Tri ali štiri mesece. Gospodar me tedaj morda vzame nazaj.«
 »Morda? Pa zakaj bi šel nazaj? Ali si ti njegova lastnina, kakor je peč in prst?«
 »To pa ne! To bi bila sužnjost.«
 »Kaj je sužnjost?«
 »Sužnjost je, če človek trdo dela in dobi samo hrano in streho.«
 »A-a-a! Ti delaš trdo, kaj ne?«
 »Precej težko.«
 »Ali nisi preje rekel, da ti gospodar plača komaj toliko, da se preživiš od dne do dne?«
 »To je istina!«
 »Nisi-li potem tudi ti suženj?«
 »Nak! Jaz sem svoboden državljan!«
 »Ho, ho, ho! Na vsak način moraš semkaj noter! — Še nekaj. Koliko bo tvoj gospodar skupil za opeko, ki jo imaš tukaj?«
 »Dobil bo najmanj petsto dolarjev.«
 »Koliko časa rabiš, da izdelaš toliko opeke?«
 »Okoli deset tednov.«
 »Koliko dobiš za ta čas plače?«
 »Dva in pol dolarja dnevno.«
 »To je stoinpetdeset dolarjev v desetih tednih. Ha! Ha! Ha! Haaa! He! He! He! Heee! . . .«
 »Čemu se krohočeš, osel neumni! Ti si res pravi norec!«
 In delavec se obriše potni curek iz čela.
 »Zakaj se smejaš? Vidiš, ves svet pravi, da sem jaz norec. Zdej pa vidim, da so zunaj norišnice šele pravi norci! . . . Prosim te, pusti delo in pridí k meni; ti moraš na vsak način v norišnico! . . .«
 (Po Voxu.)

dvajset in več leti priporočali stari socialisti - učenjaki: **pot izobrazbe, organizacije in socializma!**

To je jasno in ni treba nič več izkušeni, saj jih je bilo vendar dovolj! Če pa bodo kljub temu še nadalje gotovi kričachi in zgagarji obrekovali socialiste in socializem, kot so to delali do sedaj, tedaj naj ve sleherni proletarec, da to ne delajo iz prepričanja, ampak za Judeževе groše, da so za to plačani kot malopridna ženščina za svoj nevzvišeni poklic. Takih ljudi se je treba izogibati, kakor garjevih ovac; nikjer se z njimi družiti, marveč jih odpoditi, ker niso družega kot agenti kapitalistov, ki so delavcu mnogo bolj nevarni, kot kapitalizem sam.

Zato na staro pot! Nazaj k pametnemu ter plodonosnemu delu!

Iz mariborske kurilnice. Lansko leto, avgusta meseca, se je tukajšnji inž. Roglič tako spozabil, da je radi neke malenkosti oklofotal in obrcal tukaj zaposlenega delavca. Dotični delavec se je pritožil na glavno direkcijo v Beogradu, ki je kazensko premetila inž. Rogliča v Ljubljano. Orjunaše ta premetitev silno peče, zato napadajo v svoji »Orjuni« direktorja dr. Borka in vodstvo mariborske delavnice. Povrh je pa napad Orjunaše še neumen, kajti največje jugoslovanske nacionaliste označuje za nemčurje in državi nevarne elemente. Dalje trdi, da je inž. Roglič edino sposoben strokovnjak za vodstvo velikega železniškega obrata, v resnici je pa le elektrotehnik, ki nima niti pojma o strojnem in železniškem obrtu. Še bolj naivna je pa vojna napoved Orjunaše, ki pravi, da so kurilniški delavci in delavci iz delavnice pripravljeni kot orjunaška četa in da čakajo samo na povelje za napad. Gotovo je, da strojevodje, kot najbolj zavedna delavska kategorija, ne marajo o Orjuni ničesar vedeti. Istotako ne bo našla Orjuna pristave med poštenimi delavci niti v delavnici, niti v kurilnici. Delavstvo kurilnice se popolnoma strinja s premetitvijo g. Rogliča in bo vsako nasprotno akcijo v kali zadušilo. Gospodom Orjunašem pa svetuje, naj si svojo jezo ohladi z alkoholom, kakor so navajeni, grožnje naj si pa lepo zataknejo za klobuk.

Rudarji.

Trbovlje. Podružnica Unije slovenskih rudarjev v Trbovljah sklicuje na dan 29. marca svoj redni občni zbor v društveni pisarni ob 4. uri popoldne s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika, blagajnika in revizorjev; 2. Volitev novega odbora; 3. Poročilo unijskega zbora; 4. Razno. Vstop ima vsak član, kdor ni nad 6 tednov v zaostanku s svojimi prispevki. Udeležba dolžnost! — Odbor.

Črna. Reakcija, katere čimdalje hujše divja nad našim delavstvom, je prišla na svojem žalostnem pohodu tudi v naš industrijski kraj. Komaj smo se v prvih letih po vojni nekoliko oddahnili in preživeli dobo sekvesture, so prišli drugi gospodje in mislili smo, da bodo ti boljši od prejšnjih. Zanašali smo se tudi na to, da smo sedaj jugoslovanski državljani in da bomo imeli svobodo in socialno zaščito na svojih domačih tleh. Žal se je mnogo nas delavcev dalo prevarati od te iluzije. Videli smo, da je začel, kakor hitro se je tuj kapital tukaj vsedel, s pomočjo naših državotvornih elementov, delovati po svojih običajnih kapitalističnih metodah. V svoji pohlepnosti za dobičkom je šel tako daleč, da že danes sploh ni mogoče ugotoviti, ali smo mi rudarji še sploh ljudje, ali pa ničvredna živina. Ne samo, da se imamo tudi pri nas težko boriti za boro vsakdanje življenje, kakor vse ostalo delavstvo; moramo poleg tega še prenašati dnevno večje šikane od raznih — po milosti — mojstrov in paznikov, ki mislijo, da bodo dobili visoka odlikovanja od gg. kapitalistov in naših državotvornih elementov zato, da nas uboge delavce kaznujejo za vsako malenkost, kričijo nad nami, kakor nad živino. Našemu delavstvu se daje neprostovoljen dopust. Med tem ko imamo pri nas neshetno brezposelnih delavcev, se teh ne sprejme v delo, pač pa imajo pri našem podjetniku prednost Wranglovci. Za te je menda naša država njih kruh in domovina, a za nas je pa mačeha, ker nam ne da ne dela in ne kruha, pač pa pasji bič. Za danes toliko, v prihodnjem pa bomo celi javnosti povedali tudi imena onih priganjčev, kateri si mislijo, da imajo patent za trpinčenje ubogega delovnega človeka. Ti, delavstvo, v Črni in Mežici, pa spreglej, dvigni glavo kvišku in reci: ne suženj, ampak človek hočem biti! Zatorej vsi v strokovno organizacijo!

Črna. Unija slovenskih rudarjev, podružnica v Črni, sklicuje svoj redni občni zbor dne 8. marca 1925 ob 11. uri dopoldne v gostilni g. F. Krulec. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika; 2. Poročilo tajnika; 3. Poročilo blagajnika in revizorjev; 4. Volitev novega odbora; 5. Razno. Udeležba vseh članov dolžnost. — Odbor.

Iz revirjev trpljenja. Volilna furija je šla tudi preko naših rudarskih revirjev. In zopet smo imeli priliko, si zopet od bližje ogledati razne volkove v ovčji koži, ki so prišli med nas na — lov za volilnimi kroglicami. Trboveljska družba jim je stavila na razpolago zaprte ekvipaže. Gospodje so jih sprejemali v cilindrih, pili so in jedli na račun neumnih rudarjev. In ko so tako okrepili svoje telesne sile, so nas zlobnali nekoliko skupaj ter nam v temperamentnih besedah obljubljali nebesa na tej zemlji, samo da jim damo naše kroglice. Radikalni so nam hoteli razdeliti rudnike Trboveljske družbe. Dr. Zernjav in demokrati so nam obljubili velikanski pen-

zijo, in vrag ve kaj še vse, klerikalci so zopet gonili svojo samostojno Slovenijo, v kateri ne bo davkov ne trpljenja, pač pa se bo cedilo mleko in med v tej črni dolini. Vse bodo naredili in vse storili za nas uboge rudarje, samo če zmagajo. In zmagali so s pomočjo naše nezavednosti. Zmagal je »Nacionalni blok«, zmagali so klerikalci z opozicijskim blokom. Ja, zmagali so vsi, a posledice te zmage pa občutimo mi dan za dnem občutnejše. Mi, ki ste nas videli sicer blede in lačne, niste pa videli našega večnega trpljenja v rovih, niste občutili strupenih plinov, niste videli velikanskih zevajočih skal, katere vise dnevno nad našimi glavami ter ogrožajo naše življenje. Niste pogledali v naša borna stanovanja, kjer vlada večna beda in pomanjkanje. Vsega tega niste videli, videli ste samo našo nezavednost, vi ste iskali samo po naših volilnih kroglicah. Da, zmagali ste vsi! Ampak zavedajte se, da sta vaša zmaga in naš poraz za nas sicer bridka, a potrebna šola. Zakaj iz te šole bomo izšli izkušenejši, tako, da bomo znali tudi mi enkrat zmagati nad vsemi vami, kateri ste danes na nas pozabili!

Pristava. Tukaj v Virovici se nahaja rudnik svetlega premoga (Glanzkohele). Rudnik je nov in je v njem zaposlenih dosedaj 87 rudarjev. Lastnica tega rudnika je »Svetlo-ugljenokopno društvo d. d. Zagreb«. — Razmere, katere vladajo pri tem rudniku so take, da je človeka kar strah. Še le nov rudnik, v tako malem obsegu, pa je vsled nepravilnega vodstva že tako zafuran, da je bilo že lansko leto 5 rudarskih žrtev vsled ognja. In ko so pozneje zaščitne zidove (Verdämmung) proti ognju odpirali, se je ogenj še povečal, kar je imelo za posledico, da so zopet nezvestne rudarje ven nosili. Podjetje pa jih je odškodovalo za to nevarno delo, reci in beri, z 24.50 Din. O nadaljnjem sploh ne da bi govorili. To neznosno stanje delavstva pa je imelo za posledico, da se je ono pod težo razmer uprlo svojim izkoriščevalcem ter ustavilo delo dne 6. februarja t. l. Stavka je popolna in vzorna. Na prošnjo teh rudarjev se je tam ustanovila podružnica Unije slovenskih rudarjev, katere vodstvo je prevzelo tudi vodstvo te stavke.

Živilska stroka.

Shod pivovarniških delavcev v Ljubljani. V petek, 20. februarja t. l. ob 17. uri se je vršil shod pivovarniških delavcev v Sp. Šiški z dnevnim redom: 1. Pomen strokovne organizacije živilskih delavcev. 2. Razno. K dnevnemu redu je poročal sodr. Kopač. Le ta je v enournem govoru prepričal dobro obiskane shod, da je ob skupnem sodelovanju vseh prizadetih mogoče izboljšati žalostne razmere v ka-terih životarijo pivovarniški delavci. Kako žalostno je dejstvo, da ena izmed najboljših organizacij postaja vsled brezbržnosti delavstva samega, skoraj brezmočna. Delavska zbornica se bo v bodoče potrudila, da zedini razcepljene strokovne organizacije v svrhu spopolnitve socialnega zavarovanja in varstva delavstva v obče. Delavstvo zamore le potom enotnih razrednih organizacij doseči emancipacijo delavskega stanu. Za to bo Delavska zbornica v bodoče posvetila temu vprašanju vse svoje sile. Navzoči so odobrili govornikova izvajanja in odobrili sklep, da se takoj prične intenzivna agitacija v tovarni, v svrhu spopolnitve organizacije. Navzoči prosijo, da jim centrala stavi vsak mesec vsaj enkrat po enega govornika na razpolago. Pri točki razno, sta bila izvoljena za društveni občni zbor kot delegata ss. Sniteršič Anton in Bremšak Peter, nakar je predsednik zaključil dobro uspeli shod.

Usnjarska stroka.

Iz centrale. Centralni odbor je na svoji zadnji seji sklenil, da se imajo po vseh krajih, kjer obstojajo usnjarske in čevljarke podružnice, spojit v eno podružnico in to pod imenom: Osrednje društvo usnjarjev in sorodnih strok, in šele v okvirju podružnice upostaviti sekcije usnjarjev in čevljarjev. To je potrebno radi intenzivnejšega sodelovanja obeh strok za dograditev podružnice v kraju. Nadalje opozarja centralni odbor, da je od slej naprej vso pošto nasloviti na: Osrednje društvo usnjarjev in sorodnih strok za Slovenijo v Ljubljani, Selenburgova ulica 6, II.

Splošna Delavska Zveza Jugoslavije.

Hrastnik. Dne 14. februarja t. l. se je vršil v naši podružnici steklarjev redni občni zbor ob polnoštevni udeležbi. Dnevni red občnega zbora je bil: 1. Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in nadzorstva. 2. Volitev odbora. 3. Slučajnosti. Pri poročilu predsedstva je poročal predsednik sodr. Matija Knez, in sicer, o delovanju odbora v preteklem letu, posebno pa zadnjih 12 tednov, ki smo jih preživeli v trdem boju za življenski obstanek. Dalje tajnik sodr. Maurer o poteku zadnjega rednega občnega zbora in o diskusijah, ki so se vršile v minulem letu v naši podružnici. Blagajniško poročilo je predložil sodr. Koribskij, iz katerega je bilo razvidno, da je bilo poslovanje dosedanjega blagajnika v vsakem oziru na mestu, torej v najlepšem redu, kar je tudi odbor nadzorstva potrdil. Pri 3. točki dnevnega reda, volitev odbora, se je izvršila volitev novega odbora, in sicer potom tajnega glasovanja. Izvoljeni so ss.: Josip Grum, predsednik; Franc Brnjas, podpredsednik; Alojz Kellner, tajnik; Franc Koribskij, blagajnik. Odborniki: Emil Lokner, Ludvig Uldrijan. Nadzorstvo: Franc Saletel in Julius Kellner. Pri zadnji točki dnevnega re-

da, t. j. slučajnosti, se je obravnavalo o davku, katerega se hoče zopet naložiti nam steklarjem za leto 1924. Dalje o važnih stvareh, ki spadajo v rešitev pri tovarniškem vodstvu potom obratnih zaupnikov. Ker je bil dnevni red občnega zbora izčrpan, se je občni zbor ob 9. uri zvečer zaključil s pozivom: Sodrugi na delo za okrepitev naše enotne razredne strokovne organizacije steklarjev.

Istočasno obveščamo, da se je dne 14. februarja, izvršila tudi volitev obratnih zaupnikov za našo tovarno stekla v Hrastniku. Izvoljeni so bili sodrugi: Josip Grum, Franc Brnjas, Alojz Kellner, Franc Beutel in Anton Ranzinger.

Mednarodno gibanje.

Nova naredba glede delovnega časa na omrežju velikih francoskih železnic. (ITF.) Sedanja Herriotova vlada, ki jo podpirajo socialisti, je izdala že pred nekaj časom napovedano naredbo glede delovnega časa na francoskih železnicah. Nasproti prejšnjemu sistemu zloglasnega »nacionalnega bloka« pomeni ta naredba vsekakor znatno izboljšanje. — Predvsem se pogaša, da niso v naredbi zapopadene nekatere skupine osebja, kot n. pr. vlakospremnih osebje, železničarji postranskih (malih) železnic, kakor tudi železničarji Protektoratov, Tunisa in Maroka. Določbe so preveč elastične in se jih lahko brez kontrole obide (zlorablja). Glavno pa je, da naredba sloni na principu osemurnika, ki je za celokupno železniško osebje priznana. Število delovnih dni v letu je določeno na 298, to je 2384 ur, nasproti 2504 dosedanjih. V nasprotju dosedanje naredbe določa nova naredba tudi čas velikih odmorov. Število nadur je znižano od dosedanjih 570 na 175 letno, od katerih pa se sme 100 delati samo z izrecnim dovoljenjem ministrstva. Pripominjamo, da je socialistični poslanski klub zahteval od sedanjih vlade celo vrsto koncesij v prilog delavstva, ako hoče imeti Herriotova vlada, da jo socialisti podpirajo. Med drugim je socialistični klub zahteval zopet sprejem vseh onih železničarjev, ki so bili l. 1920 povodom železničarske stavke odpušteni. (Enako kot se je to istega leta zgodilo pod Koroščevo vlado v Jugoslaviji.) Ti francoski štrajkovci so bili že med tem sprejeti nazaj, med tem ko tega naš gospod Sušnik ni storil. Stori ni zato, ker so naši klerikalci sovražniki proletarijata ravno tako, kot so demokraci in radikali in kakor je francoski »Blok nacional«, v katerem sede poleg Poincareja tudi klerikalci!

Fašisti razdejali centralo italijanske železničarske zveze v Bolonji. V noči od 3. na 4. januarja so vdrli fašisti v centralno pisarno italijanske železničarske zveze v Bolonji in so po njihovi stari navadi razbili vso opravo, pohištvo zmetali na ulico, polili s petrolejem in zažgali. V osmih prostorih ni ostal niti komad pohištva nepoškodovan. Škoda se ceni na 150.000 lir. V pismu, ki ga je organizacija poslala mednarodnemu biroju v Amsterdam, se čita: »S tem je truda polni uspeh 30-letnega delovanja uničen. Neuničena pa ostane naša vera in naša volja za delo. Oboje nas je dosedaj krepilo, da smo vsem našim neuspehom mogli kljubovati ter začeto delo nadaljevati.«

Razno.

Igrišče.

Razumni prebivalec z Marsa je bil poslan kot dopisnik časopisa na zemljo, da poroča o njenih razmerah. Pretekel je široko plast zraka med zemljo in Marsom, ter dospel v prekrasen park; pred seboj je videl samo belino. Prostor parka je bil posut z belim peskom, po sredini prostora pa je bila razpeta zelo nizka mreža. Z obeh strani mreže so preskakovali v snežnobelih oblekah in krilih moški in ženske, ter zbijali malo belo žogo z loparji, se pri tem zabavali in zadovoljno smejali.

»Ali je to deca«, vpraša razumnik z Marsa nekega zemljana, ki se je ustavil v njegovi bližini.

»Ne«, odvrne začudeno zemljan. »Ali ne vidite, da so to sami odrasli?«

»Ali se igrajo?«

»Da, igrajo se.«

Razumnik z Marsa je brzojavil svojemu listu na Mars:

»Zemlja je tako prekrasna zvezda, da na njej niti odrasli nimajo kaj delati in se prično že v ranem jutru igrati v zabavo in smeh.«

Po tem vselem dogodku odide dalje in sreča dečke in deklice, ki so prihajali utrujeni in blede iz neke velike zgradbe.

»Od kje prihajate?« vpraša Razumnik.

»Z dela.«

»Kako to, ali se vi ne igrate?«

Deklice so se nasmihale. »Ta je gotovo nor. Mi naj se igramo?! Od česa bi živele?«

»Mi smo vajenci«, se oglasi nekdo med dečki.

Razumnik je pregledal te mlade ljudi. »Vi delate, a na oni strani se igrajo.« Prime se za glavo.

»Jaz vsega tega ne razumem.«

»Oni, ki se na oni strani igrajo so bogati ljudje« raztolmači tujcu neka deklica poluglasno in bojazljivo.

Toda Razumnik se je še vedno držal za glavo in mrmljal: »Močni, zdravi možaki in žene se igrajo, a oni nedorasli se morajo mučiti, da si pribore skorjico kruha. Jaz ne razumem ničesar.«

Potem oddirja na brzojavni urad in brzojavi svojemu listu:

»Prvi brzojav uničite. Zemlja izgleda, da je norišnica.« — (Hermipna zur Mühlen.)

Zaposlenje domačih delovnih moči v naših podjetjih. Iz Beograda poročajo: Ministrstvo trgovine in industrije je ponovno izročilo ministrstvu za socialno politiko predstavko, v kateri se zahteva, da se na podlagi zakona o zaščiti delavstva v naših podjetjih zaposlijo le domače moči, češ, da je v nekaterih podjetjih še vedno veliko število inozemcev, ki se lahko brez škode izmenjajo z našimi ljudmi. Obenem naj se ugotovi število teh inozemcev, ki so zaposleni v naših podjetjih.

Utrinki.

Moja domovina je vesoljni svet. Slučajno sem bil rojen v Zedinjenih državah, toda nimam razloga, da bi črtil svoje brate drugih narodov. — Evgen Debs.

Moderni mezdni delavec je in ostane mezdni delavec. Uiti zamore le skozi zadnja vrata — skozi vrata samomora. Delavec zida palače, a sam biva v barakah; dela v premogokopih, pa nima kuriva. — Evgen Debs.

Premogov rov je danes predkraj pekla. Premogarji grejejo svet, a sami delajo na mrzlem in bivajo v mrzlem. — Evgen Debs.

Najcenejše blago na zemlji je danes človeško meso in človeška kri. — Evgen Debs.

Delavci proizvajamo toliko, da nimamo ničesar. — Evgen Debs.

Ako bi kapitalisti mogli — toda njih krivda ni, da ne morejo — prilastili bi si tudi sonce in ga proglasili za omejeno privatno last. Potem bi ljudje plačevali za vsak solčni žarek. — Evgen Debs.

Zbirke stavkovnega sklada za steklarje v Zagorju in Hrastniku.

IV. izkaz.

Savez Met. Radn. Jug., podr. Javornik 155.— Din
Savez Met. Radn. Jug., podr. Ljubljana 135.— Din
Osred. društvo les. delavcev, Strnišče 74.75 Din

IV. izkaz skupaj 364.75 Din

Glasom I., II., III. in IV. izkaza torej nabrali 21.412.25 Din.

V imenu GRSJ.: Izdajatelj: Franc Svetek. — Odgovorni urednik: Alojzij Čeh. — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

Kar ne veš vprašaj

Universalni informativni biro

„ARGUS“

Knez Mihajlova ul. 35, Tel. 6-25

BEOGRAD

(Pasaž Akademije Nauka)

—

Sodrugi!

Zahtevajte po vseh
brivnicah, kavarnah,
gostilnah „Delavca“!
— „Delavec“ naj ne
manjka v nobenem
javnem lokalu! —

